

Vývoj Země a člověka

Rudolf Steiner

Esoterní hodina, Berlín, 26. února 1908

Vzpomínáte si na esoterní průpověď, která stála na jednom z našich sloupů při mnichovském kongresu: „V čiré myšlence nalezněš Já, schopné se udržet.“ Musíte si uvědomit, že pravda obsažená v této průpovědi představuje velkou část esoterního života.

Všechno, co dnes člověk myslí a cítí, lze rozdělit na dvě oddělené oblasti. Naprosto převažující část lidstva myslí a cítí na základě vnějších podnětů. Myšlenky a city se rozněčují na věcech. Nemyslete si, když čtete vědecké, populární knihy, například o vzniku Země, vývoji planetární soustavy, o chemii a podobně, že to, co je v nich obsaženo, vzniklo jinou cestou než na základě podnětu zvenčí. V zásadě je to úplně to samé, když na ulici uvidíte tramvaj a to vás podnítí k nějaké myšlence, nebo když astronom pozoruje v teleskopu pomocí kruhového oblouku dráhu nějaké hvězdy a na základě tohoto vjemu provede výpočty.

Všechny tyto myšlenky, které jsou podníceny zvenčí, brzdí vývoj astrálního těla. Když člověk spí, leží jeho fyzické a éterné tělo v posteli a astrální tělo se vznáší nad nimi. Toto tělo je v činnosti po celou noc. Dostávají se k němu všechny myšlenky, které člověk přes den myslel. A protože to jsou většinou myšlenky, které vznikly na základě vnějšího podnětu, tak ho zatěžují. Jenom ta část astrálního těla, která si uchovala svou harmonii díky tomu, že je zrozena z vyšších světů, pracuje na obnově opotřebovaného éterného a fyzického těla. A jenom ty myšlenky, které nejsou podníceny zvenčí, působí jako síly v astrálním těle a podporují a tříbí ho.

Odkud pocházejí tyto myšlenky? Tyto myšlenky pocházejí od božsky tvořících duchů. Poznání myšlenek těchto duchovně tvořících bytostí má pro okultního žáka nesmírnou důležitost. Tyto bytosti měly dnešní svět v sobě nejprve jako myšlenky, dříve než ho stvořily. Nejdřív ze všeho v nich byla vůle. Vůle k činu tu byla nejprve. Ta je podnítla k citu. A teprve z citu vznikla myšlenka, podle které věci zpevnily, stvořily. Svět je tedy vybudován podle myšlenek. - U dnešního člověka se provedení nějakého úkonu uskutečňuje v opačném pořadí. Nejprve je tu myšlenka - podnícená nějakým vnějším předmětem - ta vyvolá cit, pak teprve se u člověka objeví volní princip, aby byl proveden úkon.

Jakýkoli opravdu esoterní život se může rozvíjet jen v přijímání myšlenek božsky tvořících duchů, myšlenek před stvořením věcí. Veškerý exoterní život je vůči tomu nepřátelský. Naprostá většina lidstva se zcela vyžívá v myšlenkách exoterního života a snaží se jakýkoli esoterní život potlačit. Tito lidé, kterých je velké množství, vpravdě zadržují, byť nevědomky, pokrok lidstva. Jsou to nepřátelé jakéhokoli vývoje - způsobují ustrnutí člověka. Jen esoterní pravdy působí příznivě na vývoj lidstva.

V okultismu ovšem platí zákon, že každá esoterní pravda se po nějakém čase opotřebovuje. A vůdcové lidstva se musí postarat o to, aby byla zvěstována nová. V esoterice je ovšem také

velký počet lidí, kteří říkají: K čemu potřebujeme nějakou novou pravdu? - Takoví lidé způsobují znehybnění náboženství a jakéhokoli esoterního pokroku. Úkolem pravého esoterika je však starat se o to, aby byl veškerý myšlenkový život udržován v živém proudění. Toho se dosáhne přijímáním myšlenek božsky tvořících bytostí. Tyto myšlenky pracují v noci v astrálním těle a působí na tělo éter- né. A jestliže je práce těchto myšlenek v astrálním těle s ohledem na éterné tělo stále silnější a účinnější, pak se zvolna přibližuje okamžik, který musí dříve či později nastat u každého žáka, kdy si uvědomí duchovní světy a kdy se ony myšlenky otisknou v jeho éterném těle jako pečetidlo ve vosku.

Jedna z těchto myšlenek je vyjádřena v rosikruciánské průpovědi, kterou jsme probírali v minulé hodině.*

Dnes bychom se na tutéž průpověď podívali z poněkud jiného hlediska. Víme, že nejprve tu byl Saturn.

Hmota Saturnu nebyla dokonce ani vzdušná, byla to tepelná hmota. Člověk s dnešními smyslovými orgány by starý Saturn nevnímal. Kdyby se nacházel na místě, na kterém byl Saturn, vnímal by pouze teplo. Saturnský člověk sestával z tepelné hmoty. Atmosféra Saturnu byla ohnivo-krvavá. Člověk ještě neměl krev, v atmosféře kolem něj však spočíval první zárodek jeho pozdější krve. Z člověka samotného byly jeho fyzické články přítomné teprve v zárodku.

Když se člověk duchovním zrakem podívá na planety a sleduje, jak se po praláji starý Saturn promění ve Slunce, povšimne si, jak se tepelná atmosféra Saturnu zhutní na vzduch. Člověk dostává na Slunci éterné tělo. Je zářící bytostí. Duchovní bytosti působí skrze astrální atmosféru Slunce na éterné tělo a rozněcují ho, takže začíná zářit. Tento proces nazýváme procesem sulfurickým. Něco velmi podobného dnes vzniká při myšlení. Tím, že je naše ohnivá krev přiváděna k nervové hmotě, nastává proces spalování a vzniká světlo.

Při přechodu od Slunce k Měsíci se vzduch zhutňuje na vodu. Měsíční těleso je vodním tělesem. U tohoto vodního tělesa pozorujeme jednu velkou zvláštnost. Na mnoha místech ukazují jednotlivé vodní kapky onu pozoruhodnou vlastnost, že s nesmírnou čilostí mění svou polohu a s vnitřní pohyblivostí se rychle pohybují sem a tam. Tuto vlastnost vodních kapek můžeme v jistém ohledu přirovnat ke rtuti. Tento princip, který se nově přidává na Měsíci, proto nazýváme principem merkuriálním. To ale není všechno.

Víte, že veškeré rozmnožování se děje tak, že se samičí buňka dělí, vzniklé buňky se znovu dělí atd. Když si vezmete desku, na které bude jemný prášek, a houslovým smyčcem přejetete po jejím okraji, uspořádají se částičky prášku podle vnitřní síly tónu. Něco podobného se odehrávalo na starém Měsíci. Kosmický tón pronikal celým měsíčním tělesem a na některých místech uspořádával tyto vodní částičky. Tak se k tomu přidal ženský princip. Mužský princip zatím neexistoval.

Při přechodu od Měsíce k Zemi se voda zhutnila v zemi. Na Zemi nastalo poprvé to, co nazýváme procesem soli: čiření, oddělení. Dále v sobě Země měla mužský princip, bez něhož by nebyl možný další vývoj. Z toho vznikl člověk. Na Zemi dostal člověk Já, omylné Já.

Když se nyní zabýváme touto vývojovou řadou, vidíme nejprve čtyři živly: oheň, vzduch,

* 12. února 1908. (Pozn. vyd. něm. orig.)

vodu a zemi - tak jako ve čtvrtém verši průpovědi. Ve druhém řádu následují: sulfur, merkur a sal. Ve třetí řadě máme ženský a mužský princip a ve čtvrté řadě vlastního člověka jako korunu. Když ji budeme chápat takto, získá na významu tato stará rosikrucíánská průpověď:
Kdo správně prohlédá čísel působení...

GA 266/1